

כתבה
שניה
בסדרה

כיבוד הורים וכישורי חברה

מגישה: ציפי שטיין

איך תסייע מצוות כיבוד הורים בקשרי החברה שלך? איך היא תפתח בך כישורי חיים? • 'כשאנו מתאמנים בבית על כיבוד הורים, אנו רוכשים את הבסיס - היכולת להסתדר עם אנשים. אנו לומדים לקבל שלא הכל לפי הראש שלנו' - מגלה לנו כותבת המאמר • ועל תגליות נוספות בתחום כדאי לקרוא בפנים, ולהשתכנע...

בריאים יותר, מאוזנים יותר ומתוך פחות תלות בחברה.

כל מידה - במידה

"עבודת המידות היא לחתור להגיע למידה הממוצעת, לא יותר מדי מזה וגם לא יותר מדי מהצד ההפוך", מסבירה דקלה יוספסברג, מנחת הורים ויועצת בגישת שפר. "זה לדעת לאחוז בשתי ה'קצוות', ולהיות מיומן מתי ועד כמה להשתמש בכל 'קצה'.
אדם בעל מידות הוא אדם שיודע להשתמש בכל מידה במינוח הנכון ובזמן המתאים.

לעומת שרי, שבי נהנית ממעמד חברתי גבוה, אבל בתוכה היא יודעת שהיא לא הבת האהובה והמוערכת ביותר בחברה. משום מה (?) נדבק לה שם של מתנשאת, של נערה מוכשרת מאוד שמכירה בכישורים שלה ומשתמשת בהם, בין השאר, כדי להיות המחליטה הכמעט בלעדית. היא היוזמת את הפעילות החברתית, היא הרעיונאית והיא המפיקה.
גם שרי וגם שבי זקוקות לאיזון, ובמילים אחרות - לעבודת המידות. התחזקות במצוות כיבוד הורים תסייע להן להגיע למידה הנכונה, וליצור חיים חברתיים

שרי לא יודעת לומר 'לא'. המילה הזו פשוט לא קיימת בלקסיקון שלה. "את יכולה להגיע אליי אחר הצהריים וללמד אותי מתמטיקה?" - "כן!" "מוכנה לסחוב עבורי את התיק העמוס הביתה?" - "למה לא?" "אולי תישארי אצלי עד חצות? ההורים שלי לא בבית ואני פוחדת" - "בשמחה!" הבעיה היחידה היא שלא הכל נעשה בשמחה. שרי מוותרת על שהייה משותפת עם האחיינים, לומדת עד השעות הקטנות של הלילה למבחן מאחר שתרמה את שעות אחר הצהריים לחברה, ובאופן כללי מרגישה מנוצלת וחסרת חוט שדרה.

באילו תחומים נדרשת מאתנו העבודה על המידות?

בתחומים שבהם אנו 'אוחזים' בקצה אחד באופן מוקצן, וההרגשה הטובה שלנו תלויה בתנאי חיצוני.

אם ניקח לדוגמה את שרי, שתמיד חייבת להגיד 'כן' כדי להרגיש טובה ומוערכת - מה יקרה אם היא תיאלץ פעם לומר 'לא'? - היא עלולה להישבר... או נניח מישהי כמו שבי הדעתנית, שתמיד חייבת להיות הקובעת, המחליטה, כולם חייבים להקשיב לה, רק ככה היא מרגישה קיימת ובעלת ערך; מה יקרה אם יבחרו בחברתה כאחראית על המקלה במסיבת הסיום? פתאום לא היא תהיה הקובעת והמחליטה הבלעדית, אלא ההיפך, תיאלץ להיות ממושמעת להוראות חברתה. במצב כזה היא תרגיש נורא, כי איבדה את התנאי לקיום שלה. ומה יקרה אם אכן תגיע לכיתתה של שבי נערה חדשה, כריזמטית ומוכשרת, שתעמיד את שבי בצל בגלל כושר ההבעה והשכנוע שלה? איך תרגיש שבי כאשר כל החלטותיה יפלו מול המלצותיה של חברתה? איך היא תוכל להמשיך להתנהל בחברה בלי התנאי הקיומי שלה, כשכבר לא כולן יסורו למשמעתה?

עבודת המידות היא היכולת להשתחרר מהתנאי המוקצן שלי, ולהיות מסוגלת לבחור בחירה מושכלת בין שני קצות המידה: לדעת להגיד 'כן' כשצריך וגם 'לא' כשצריך... ובדוגמה של שבי, עליה לממש את יכולת שלה לקחת אחריות ולהחליט החלטות - ובד בבד לדעת גם לקבל בשמחה החלטות של מישהו אחר.

הקשר בין עבודת המידות, כיבוד הורים והצלחה חברתית

רוחמי הייתה החרוצה, בהא הידיעה, של הכיתה. על המבחנים שלה התנוסס הציון מאה, מחברותיה היו מושלמות ומבחינת התנהגות והקשבה היא הייתה חביבת המורות. גם בחברה היא לא נפלה ממאה. ראיתם את רוחמי -

ראיתם את החיוך הנעים שעל פניה. גם אם היא נפגעה או לא היה לה מצב רוח, גם אם מישהי זרקה לכיוונה משפט לא מכבד - היא נשארה בנעימותה.

אם כך, מה הבעיה בעצם? - הבעיה היא שבתוכה רוחמי תמיד הרגישה לא טוב מספיק. היא חשה שהיא מזייפת, שכל ההצלחה שלה, זו שבשלה התנוססו עיגולי חוסר שינה שחורים תחת עיניה, היא הצגה אחת גדולה. היא פחדה פחד מוות מהיום שבו הבלון יתפוצץ, שהיא תיכשל באחד מהתחומים, ואז - מה אז היא תהיה שווה?

עבודת המידות, היא היכולת להשתחרר מהתנאי המוקצן שלי ולהיות מסוגלת לבחור בחירה מושכלת בין שני קצות המידה - לדעת להגיד 'כן' כשצריך וגם 'לא' כשצריך...

כשהתחושות הקשות ביקשו להציף אותה, היא הרימה טלפון למדריכה שלה, שאחרי התייעצות חזרה אליה ושוחחה עמה על עבודת המידות, שכשמה כן היא, לקחת כל מידה במידה

הנכונה - דרך מצוות כיבוד הורים. "כיבוד הורים? מה הקשר?" נזעקה רוחמי, והמדריכה שלה הרגישה שהיא דרכה כאן על יבלת מדממת.

דקלה מסבירה את הקשר ההדוק: **כשאדם אוהב את עצמו ומרגיש בעל ערך, הוא לא זקוק לתנאים כדי להיות קיים. הוא שמח ונינוח מעצם היותו, ללא שום תוספות, תחפושות ומאמצים מיותרים.**

כשאכבד את ההורים באמת - ייבנה לי 'גב' שלא יאפשר לכל רוח חיצונית לטלטל אותי. ארגיש בעלת ערך חזק וחיובי, שווה וטובה בכל מקרה. במצב כזה אוכל להשתחרר מתנאים חיצוניים באשר הם, אוכל גם לומר 'לא' כשצריך או לקבל על עצמי מרות של אדם אחר - כל אדם והתנאי הקיומי שלו.

נערה שמכבדת הורים, היא בדרך כלל קשורה יותר למהות התמיד-טובה שלה. היא מחוברת יותר לעצמה, ולא זקוקה לאישורים חיצוניים כדי להרגיש 'שווה'. היא משוחררת ו'גאוולה' מהחייב להרשים אחרים, לרצות אותם או לשלוט בהם כדי לאשר לעצמה את קיומה.

אני חברה טובה כי יש לי ענווה; אני חברה טובה כי אם אני במיקום הנכון מול ההורים ומצטרפת אליהם ולא להיפך; אני באה ממקום שמחפש איך

להשתלב ולא בודקת איך משתלבים אתי ומשתנים בשבילי.

ובעיקר, מצוות כיבוד הורים מאמנת אותי בכיפוף הרצון - מול ההורים. עליי למלא את רצונם ומתוך שמחה, וזה לגמרי לא קל, כי מה אעשה כשאני חייבת לקבל מאה אחוז במבחן, והעזרה שלי חשובה לאמי גם במחיר של שמונים אחוז במבחן הנוכחי? אם אני חייבת מאה, לא אצליח לעשות את המוטל עליי, שכן כרגע המוטל עליי הוא לעשות את מה שאמא אומרת. כשאכבד את ההורים,

אלמד לעשות את מה שצריך ונכון לעשות - גם בתחומים אחרים.

ברוב המקרים, הקושי להכיל דעה אחרת ולהתגמש, תוקע אותנו בחברה. כבוד פרושו לתת מקום לדעה אחרת, גם כשאני מסכימה ומבינה. כיבוד הורים פירושו הכנעה; לדעת לעשות את מה שצריך לעשות ללא תנאי; גם כאשר אינני מבינה ולא מסכימה, אני יודעת שזה רצון ה', ואני לא כועסת אלא שמחה. אני יודעת להסתדר גם במצבים שהם לא מובנים לי, וזה בסדר בשבילי לקבל אותם גם כך. כשאני מתאמנת בבית על כיבוד הורים, אני רוכשת את הבסיס - היכולת

רוחמי חשה שהיא מזייפת, שכל ההצלחה שלה, זו שבשלה התנוססו עיגולי חוסר שינה שחורים תחת עיניה, היא הצגה אחת גדולה. היא פחדה פחד מוות מהיום שבו הבלון יתפוצץ, שהיא תיכשל באחד מהתחומים, ואז - מה אז היא תהיה שווה?

להסתדר עם אנשים. אני לומדת לקבל שלא הכל קורה לפי הראש שלי, מתרחקת מהתנשאות - שהיא אנטי כישורים חברתיים והיא מרחיקה את החברה ממני - ובסופו של דבר גם מקבלת את עצמי, גם כשאני מושלמת.

אם תפגשו את רוחמי אחרי המהפך שעברה, לא תכירו אותה. הגבות שלה כבר לא מכווצות בלחץ, החיוך שלה אמתי יותר והחברה מעריכה אותה הרבה יותר. זה קרה אחרי שרוחמי לא ויתרה לעצמה. את הכוחות שעד עתה הושקעו על ידה בהצלחה ובחתיירה לשלמות, הפנתה לתיקון הקשרים בבית. היא למדה להוריד את הראש ולקבל את דברי ההורים בלי ערעור או הרהור; כן,

גם כשהדבר דרש ממנה לפרוש לשינה לפני שגמרה לחזור בפעם החמישית על החומר למבחן.

היום יכול לקרות שהציון במבחן שלה יהיה פחות ממאה, או שהחיוך יימחק משפתיה בשל משפט שלא במקומו, אבל הפנים שלה נותרות נקיות. היא מרגישה שלמה יותר עם עצמה, רגועה יותר, פחות חייבת להגיע למושלמות ולהרשים, ויודעת שגם אם ההצלחה לא תאיר לה פנים - היא בסדר גמור, וזה העיקר.

כיבוד הורים - למען

כמה היית משלמת לו יכולת לקנות עוד כמה קלוגרמים של נעימות, קשרים חברתיים בריאים וזורמים או כישורים חברתיים?

האוצר נמצא בבית שלך, בידך הדבר. בורא עולם דאג לך לחממה המתאימה בדיוק עבורך, עם ההורים המתאימים בדיוק לאופייך ולנטיותיך. ההורים שהי טובים בשבילך, קיבלו את הכתר מבורא עולם בעצמו כדי לגדל אותך. בידם הוא הפקיד את נשמתך החצובה מתחת כיסא הכבוד. בחממה המיוחדת הזו את מעצבת את דמותך ורוכשת כישורי חברה, ויותר מכך - כישורי חיים שישפיעו על כל מהלך חייך.

אם ננסה לנתח מה סוד ההצלחה בחיי חברה, נגיע למסקנה הבלתי נמנעת שנערה שתלויה בחברה, שיש בה צורך הכרחי להיות 'בוסית' או 'צדיקה' או כל תואר אחר, בכל מחיר - מרחיקה מעצמה את החברות, וזו תוצאה מוכרחת. לעומת זאת, אותה אחת שלא תלויה בדעת החברה, אלא עושה מעשייה בלי תנאי מקדים, כשהנהגתה מגיעה מתחושת ערך שלא תלויה בכלום - תחושה שנובעת מכך שהיא מכבדת את השורש שלה - היא אהובה הרבה יותר

הסוד של מלכת הכיתה הוא פשוט הרבה יותר ממה שנראה: היא לא תלויה באף אחת. היא בסך הכל 'מחזיקה מעצמה'... ואת לא יכולה להחזיק מעצמך באמת, אם את לא מחזיקה מההורים שלך.

תקציר: גיטי, בת לאב עשיר שנישא בשנית, מקבלת תפקיד הדרכה. היא מרגישה שאינה מספיק מתאימה לתפקיד. אספת כיתה מוצלחת משפרת את קשריה עם החניכות, אך רק לזמן קצר.

"מה נשמע יפיי?" החזקתי את השפופרת והעברתי משקל מרגל לרגל.

לא נעים. הקשרים שלי עם יפיי הלכו והצטננו עם ההדרכה שהסעירה את חושיי. עכשיו, אחרי שבת של פעילות דלוחה נוספת שלא הצליחה לעורר עניין בחניכותי, ואחרי יום ראשון שבו פגשתי אותן בהפסקה בחצר והן מלמלו שלום חביב והמשיכו הלאה - מצאתי עצמי מהרהרת בקשרים שלי עם יפיי. הם התדלדלו בצורה משמעותית. נכון שגם קודם הקשרים לא היו עמוקים מדי, אבל עכשיו חשתי איזו אי נעימות. וכי אם יש חניכות שוכחים מהחברה?

בחזור מהסמינר חשבתי ללכת אֶתה יחד הביתה ולנסות לשוחח אֶתה קצת ולעזור את הקשרים, אבל בשעה אחת ועשרים דפקו על הדלת ואמרו שהמזכירה קוראת ליפיי. היא חזרה לכיתה כעבור חמש דקות, זורחת, וסיפרה שאחותה הגדולה ילדה בן. אמא שלה התקשרה למשרד הסמינר וביקשה שיפיי תחזור הביתה כי ששת הגדולים הגיעו לבית הסבתא. חזרתי הביתה לבד מלאת מחשבות. האם הפינה שאליה דחקו אותי חניכותי גורמת לי להצטרך את יפיי יותר?

אחר הצהרים הרמתי טלפון ליפיי ותכננתי להתרגש אֶתה מעבר לקו מהאחיין החדש. הנה לי סיבה לטלפון חברי ונחמד שישחזר את הקשר של פעם. לא עמוק, לא אישי מדי אבל קשר שאמור למלא חלל כלשהו, שהוא כנראה מודגש יותר עתה עם אכזבתן של חניכותי.

"בן! קראתי והשתדלתי להישמע נלהבת, 'איזה יופי! ברית בשבוע הבא ביום ראשון'."

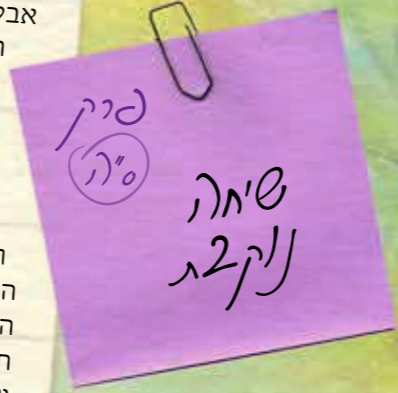
"כן, ברוך ה'", יפיי הייתה נשמעת קצת צוננת. "מה שלום אחותך?" בדרך כלל חלוקת התפקידים הייתה שיפיי מספרת ומדברת ואני צריכה להשמיע רק המהומים קצרים. הפעם עשה רושם שיפיי שכחה את החלק שלה בטקסט ופשוט שתקה.

"אחותי בסדר, ברוך ה'". שוב השתתקה יפיי. "ואיך מגיבים הגדולים?" ביררתי והרגשתי זקנה בעוד שלוש שנה. ממתני בנות בגילנו מתעניינות בתגובותיהם של הילדים הגדולים?

"גם בסדר", ענתה יפיי וחוסר עניין בקולה. "איך את אדישה ככה, יפיי?!" ניסיתי לנזוף בה בחיוך. "אחיין חדש! בדרך כלל את כל כך נרגשת באירועים שכאלו".

"גם לי יש שאלה", אמרה יפיי, ואת חוסר העניין החליפה פגיעות, "מה קרה שאת כל כך מתרגשת?" הופה! בקולה של יפיי הייתה טענה של ממש. "מה פירוש", ניסיתי לדלג על המהמורה, "אני שמחה יחד אתך!"

"ומה היה לפני שבועיים?" יפיי נפרדה משאריות הנחמדות ונשמעה כמו חוקרת קשוחה. "לפני שבועיים לא היה משהו מיוחד", ניסיתי להתעלם מהטון המלחמתי ולשוחח כאילו כרגיל.

שביל ירוק מדי

סדרה בהמשכים לבנות הנעורים // ש' מלביציקי

"לפני שבועיים נולדה לי אחיינית, ואת אפילו לא שמת לב. מה קרה היום שפתאום האחיינית שלי כל כך מרגש אותך?"

"נולדה לך אחיינית לפני שבועיים?" הייתי נבוכה במקסימום. "לא סיפרת כלום!"

"דווקא כן. חברות בכיתה שמחו אתי וביירו אחרי שבת איך קוראים לתינוקות, אבל את היית עסוקה בכל מיני צבעים של ירוק ובחניכות שלך, ולא שמעת אפילו מה אני מדברת. היום משום מה החלטת פתאום שנורא מרגש האחיינית החדש שלי!"

השיחה הזו הפחידה אותי. מעולם לא ניהלתי עם יפיי שיחה שכזו. היא האשימה בגלוי, ואני לא הייתי מורגלת בסוג דיבורים כזה. מה יפיי רוצה ממני?

"צודקת, יפיי, אני מתנצלת. תביני, לפני שבועיים ארגנתי אספת כיתה לחניכותי והייתי בלחץ גדול, ראשי ורובי עסקתי באספה על כל נספחיה ושכחתי קצת מעצמי ומהסובב. אבל הנה, את רואה שכשהסתיימה האספה אני כאן אתך, נרגשת ומתעניינת."

"זה לא משום שאז היית עסוקה בהצלחת האספה וטרודה עשרים וארבע שעות", אמרה יפיי וקולה הרגיל הנוח והטוב לא בגרונה. "ממש לא. זה משום שאז חניכותי סיפקו לך חברה וחשיבות ולא היית זקוקה לי. עכשיו הן..."

יפיי השתתקה, בוררת את מילותיה, "טוב, לא משנה. כלום".

הפעם הסקרנות בערה בי. "מה לא משנה?"

"את מבינה לבד".

"תגידי את", אמרתי ושפתיי חרבות. מה בדיוק יודעת יפיי על החניכות שלי, ומה שח עליי הסמינר כולו?

"את דווקא רוצה? אז בבקשה. כל עוד החניכות שלך היו עסוקות בך ונהנו ממך, שכחת ממני; אבל עכשיו כשהן מדברות על זה שהן היו רוצות מדריכה אחרת, והן הפסיקו להגיע אלייך בהפסקות ולבקש את יחסך וקרבתך, פתאום נזכרת שיש לך חברה ואין סיבה שתרגישי בודדה אם אני קיימת. אבל אני..."

ולחזרתי נשבר קולה של יפיי, "אני לא מוכנה להיות ממלאת מקום. אם החניכות שמחות אתך - לא צריך אותי, ואם הן מתרחקות אז נזכרים שפעם היינו חברות".

"יפיי, תראי", חיפשתי אחרי מילים מניחות את הדעת והן נמלטו ממני באדישות. "זה לא ממש ככה. את חשובה לי מאוד ויקרה לי", הקשבתי בכאלו מילים. "והחניכות אני שמדברת בכאלו מילים. והחניכות באמת תפסו אותי מאוד, אבל לרגע זה לא היה במקומך". שתינו ידענו שאני מדברת שטויות.

ומרוב מבוכה ואי נעימות שכחתי לתמוה ולברר מאין נודעה יפיי שחניכותי לא מרוצות וממתי זה הפך לרשמי...